

Едіт НЕСБІТ

ДІТИ ЗАЛІЗНИЦІ

*Переклад з англійської
Олени ЛОМАКІНОЇ*

Київ
“ЗНАННЯ”

*Моєму дорогому синові Полу Бленду,
за чийм знанням залізниць упевнено
ховається моє власне невігластво*

Розділ 1

Початок

Спочатку вони не були дітьми залізниці. Гадаю, вони ніколи навіть не розглядали залізницю як щось інше, ніж спосіб дістатися на вистави Маскеліна й Кука, до театру пантоміми, зоопарку чи Музею мадам Тюссо. Звичайні діти передмістя, вони жили з татом і мамою у звичайній садибі з фасадом із червоної цегли і вітражем на входних дверях, мощеним кахлями передпокою, ванною з гарячою й холодною водою, електричними дзвінками, французькими вікнами на всю стіну, безліччю білої фарби і “всіма сучасними вигодами”, як говорять агенти з нерухомості.

Їх було троє. Роберта — найстарша. Матері зазвичай не мають улюбленців, однак якби їхня мама таки замислилася про це, то улюбленою дитиною для неї стала б саме Роберта. Середній був Пітер, що мріяв стати інженером, коли виросте, а наймолодша Філіс була найслухнянішою.

Їхня мама не належала до тих осіб, що ходять з нудними візитами до нудних дам і знуджено сидять удома, чекаючи, поки нудні дами навідають її у відповідь. Натомість вона майже завжди була вдома, готова пограти

з дітьми, почитати їм, допомогти з уроками. Крім того, поки діти були в школі, вона писала для них оповідання, котрі читала їм уголос після чаювання. А ще вона завжди вигадувала смішні віршики на їхні дні народження та з нагоди інших значних подій, як-от хрестини нових кошенят, зміна обстановки в ляльковому будиночку чи успішне одужання після свинки.

Ці троє щасливих дітлахів завжди мали все, чого потребували: гарненький одяг, затишок сімейного вогнища, симпатичну дитячу кімнату, обклеєну шпалерами із зображенням Матінки Гуски¹ й повну найрізноманітніших іграшок. Вони мали добру й веселу нянечку і пса на кличку Джеймс — це був їх власний пес. А також вони мали тата, просто-таки ідеального тата — він ніколи не сердився, вчиняв лише по справедливості й завжди був готовий з ними гратися — а якщо, бувало, не виявляв такої готовності, то завжди мав на це вагомі причини, і його пояснення були настільки кумедні й цікаві, що діти були певні: причина справді вагома.

Ви напевне подумали, що вони, вочевидь, дуже щасливі. Вони дійсно були дуже щасливі, проте не уявляли, наскільки, аж поки чудове життя в Червоній садибі враз не урвалося і їм не довелося кардинально змінити його.

Страшна переміна сталася раптово.

Святкували Пітерів десятий день народження. З-поміж інших подарунків того дня він отримав модель локомотивчика, таку досконалу, про яку було годі й мріяти. Решта подарунків теж була прекрасна, проте жоден не міг перевершити локомотив.

¹ *Матінка Гуска* — персонаж англійських та американських казок. (Тут і далі — прим. ред.)

Рівно три дні хлопчик насолоджувався своїм довершеним подарунком. А потім — чи то через необережність самого Пітера, чи то внаслідок добрих намірів Філіс, які цього разу були досить настирливими, чи то з якоїсь іншої причини — локомотив раптово вибухнув, видавши гучне “бабах”. Джеймс так перелякався, що вискочив з кімнати й десь переховувався до кінця дня. Фігурки людей з Ноева ковчега, що сиділи в тендері¹, розлетілися на друзки, але більше нічого не постраждало — окрім бідолашного локомотива й Пітерових почуттів. Потім говорили, що він плакав — але, зрозуміло, десятилітні хлопчаки не плачуть, які б жахливі трагедії їх не спіткали. Він стверджував, що очі в нього почервоніли, бо він підхопив застуду. Згодом виявилось, що він дійсно застудився, хоча в ту мить, коли він це казав, сам ще цього не знав. Тож наступний день він мав провести в ліжку. Мама почала було побоюватися, що хлопчик захворів на кір, аж раптом він різко сів у ліжку й сказав:

— Ненавиджу віссянку! Ненавиджу ячмінну воду! Ненавиджу хліб з молоком! Хочу встати й з’їсти щось справжнє!

— А чого б тобі хотілося? — запитала мама.

— Пирога з голуб’ятиною! — жадібно сказав Пітер.

— Великого пирога. Дуже великого.

Отож мама попросила куховарку зробити великий пиріг із голуб’ятиною. Куховарка його зробила. А як зробила — спекла. А коли пиріг був готовий, Пітер з’їв шматок, і застуди як не було. А поки готувався пиріг, мама написала віршик, аби заспокоїти та розважити Пітера. Починався віршик розповіддю про прекрасного, але безталанного хлопчика Пітера, а далі йшло таке:

¹ *Тендер* — причепна частина паровоза для зберігання запасів води, палива, мастила.

*Локомотивом він своїм
Завзято й радо гравсь.
І все, чого в житті хотів, —
Щоб той не поламавсь.*

*А якось — друзі, уявіть!
Що розкажу вам — страх!
Зненацька клапан мов здурів —
І ось котел — бабах!*

*Похмуро він уламки згріб,
Понісиш їх до мами,
Хоч знав, що їй не до снаги
Зробити такий самий.*

*А про загиблих у путі
Не дбав у хвилю ту,
Локомотив йому цінніш,
Ніж люди на борту.*

*Тепер ви бачите усі,
Чом Пітер захворів.
Тамує горе пирогом
Із ніжних голубів.*

*У ковдри кутається він
Й допізна не встає,
Бо так затявся пережить
Він горенько своє.*

*Червоні очі — не біда!
Це все застуда винна!
Запропонуйте пирога —
Це ліки на “відмінно”!*

Тато на три чи чотири дні поїхав за місто. Усі надії на те, щоб полагодити зламаний локомотив, Пітер покладав саме на тата, тому що той був майстром на всі руки. Тато міг полагодити що завгодно. Він часто надавав ветеринарну допомогу дерев'яному конику-гойдалці, одного разу врятувавши йому життя, коли вже здавалося, що жодна людина не зможе допомогти, і бідну істотку вже хотіли викинути, бо навіть тесля сказав, що не знає, чим зарадити. І саме тато лагодив ляльчині колиски, коли нікому іншому це не вдавалося, а також за допомогою клею, кількох дерев'яних трісочок і складаного ножики він закріпив на шпильках усіх звірів Ноева ковчега так само міцно, як вони тримались до того, а то ще й міцніше.

Того дня, коли тато повернувся додому, Пітер із героїчною самовідданістю нічого не сказав йому про свій локомотив, аж поки той не пообідав і не викурич післяобідню сигару. Проявити самовідданість — це була мамина ідея, але саме Пітер втілював її в життя, хоча це й вимагало від нього неабиякого терпіння.

Зрештою мама звернулася до тата:

— А тепер, любий, якщо ти вже достатньо відпочив і заспокоївся, ми маємо повідомити тобі про страшну залізничну катастрофу й попросити твоєї поради.

— Добре, — відгукнувся тато. — Я слухаю.

Пітер розповів йому свою сумну історію й приніс те, що лишилося від локомотива.

— Гм! — сказав тато, ретельно оглянувши його.

Діти затамували подих.

— Невже жодної надії? — тихо запитав Пітер із тремтінням у голосі.

— Надії? Ні, чому ж? Надії повно! — бадьоро відгукнувся тато. — Але, крім надії, нам знадобиться ще

дещо: шматок міді, паяльник, новий клапан. Гадаю, краще відкласти ремонт на якийсь дощовий день. Ось, наприклад, займемося цим у суботу пополудні — буде те всі мені допомагати.

— Хіба дівчата можуть лагодити локомотиви? — за-сумнівався Пітер.

— Звісно, що можуть. Дівчатка такі ж розумні, як і хлопчики, не забувайте про це! От ти, Філ, хочеш бути машиністом локомотива?

— І в мене постійно буде замурзане обличчя? — без жодного ентузіазму відгукнулася Філіс. — До того ж я неодмінно щось зламаю.

— А я б дуже хотіла! — жваво мовила Роберта. — Татку, як думаєш, коли я виросту, то зможу стати машиністом? Або навіть опалювачем?

— Ти хотіла сказати “кочегаром”, — сказав тато, продовжуючи смикати й вертіти в руках локомотив. — Якщо ти все ще хотітимеш цього, коли виростеш, ми подумаємо над цим. Пригадую, коли я був хлопчиком...

У вхідні двері постукали.

— А це ще хто такий? — вигукнув тато. — Звісно, для англійця його оселя вважається фортецею, але хай би тоді будували маєтки, що мають спільну стіну з сусідами й оточені ровом, дістатися до яких можна було хіба через підвісний міст.

Увійшла Рут, рудоволоса покоївка, і повідомила, що господаря хочуть бачити двоє джентльменів.

— Сер, я провела їх до бібліотеки, — сказала вона.

— Очевидно, збирають гроші на дарунок для вікарія чи пожертви для церковного хору, — припустила мама. — Позбудься їх чимшвидше, а то вони зіпсують нам вечір. До того ж дітям скоро час спати.

Але тато не вмів швидко позбуватися відвідувачів.

— Краще б наш будинок справді був оточений ровом із підвісним мостом, — озвалася Роберта. — Тоді ми могли б просто піднімати міст, якби не хотіли нікого бачити. Боюся, якщо тато там ще хоч трохи затримається, то забуде, ким хотів стати, коли був хлопчиком.

Щоб якось згаяти час, мама намагалася розважити дітей казочкою про принцесу із зеленими очима, але дітям ніяк не вдавалося на ній зосередитися, тому що з бібліотеки долинали голоси тата й двох його гостей — і татів голос звучав голосніше й зовсім інакше, ніж зазвичай, коли він розмовляв з людьми, що приходили збирати гроші на дарунки чи пожертви на святкові заходи.

Потім у бібліотеці пролунав дзвоник, і всі полегшено зітхнули.

— Вже йдуть, — прокоментувала Філіс. — Тато подзвонив, щоб їх провели.

Але замість того, щоб провести гостей, Рут з'явилася на порозі кімнати, і діти зауважили, що вона має дивний вигляд.

— Перепрошую, мем, — затинаючись, почала вона. — Господар хоче бачити вас у кабінеті. Мем, його й не впізнати, так зблід. Гадаю, він має кепські новини. Вам краще готуватися до найгіршого — може, хтось помер, або банк збанкрутував, або...

— Досить, Рут, — м'яко перервала мама. — Ти можеш іти.

І мама пішла до бібліотеки. Розмова там тривала. Потім дзвоник задзеленчав знову, і Рут пішла викликати кеб. Діти чули, як чийсь черевик важко пройшовся будинком і попрямували до виходу. Кеб поїхав, і вхідні двері зачинилися. Увійшла мама. Її обличчя було біле, як її мереживний комірць, а очі здавалися значно

більшими, ніж зазвичай, і блищали. Рот скидався на блідо-рожеву смужечку — губи неначе потоншали й узагалі втратили свою звичну форму.

— Час спати, — оголосила вона. — Рут вас вкладе.

— Але ж, мамо, ти обіцяла, що ми сьогодні посидимо довше, бо тато повернувся, — сказала Філіс.

— Тата... викликали у справах, — відповіла мама. — Ну ж бо, дорогі мої, йдіть.

Діти поцілували маму й попрямували до дверей. Роберта трохи затрималася, обійняла маму й пошепки запитала:

— Мамо, нічого ж поганого не сталося? Ніхто ж не помер?

— Ні-ні, ніхто, — сказала мама, майже відштовхнувши дівчинку від себе. — Крихітко, я не можу тобі зараз нічого розповісти. Іди, моя люба.

І Роберта також подалася за сестрою та братом.

Рут розчесала дівчаткам волосся й допомогла роздягнутися (зазвичай це робила мама). Коли вона загасила гасові лампи й вийшла з дівчачої спальні, то побачила, що Пітер, ще одягнутий, сидить в очікуванні на сходах.

— Рут, що сталося? — запитав він.

— Не запитуй мене ні про що, і мені не доведеться тобі брехати, — відповіла рудоволоса Рут. — Скоро сам про все дізнаєшся.

Пізно вночі мама зайшла поцілувати поснулих дітей. Роберту цей поцілунок розбудив, проте дівчинка лежала тихо, мов мишка, й не зронила ані слова. “Якщо мама не хоче, щоб ми знали, чому вона плаче, — подумала дівчинка, прислухаючись до маминого дихання, — то ми й не знатимемо”.

Коли вони вранці зібралися за сніданком, мами вже не було.

— Вона поїхала до Лондона, — сказала Рут і пішла.

— Щось страшне трапилося, — припустив Пітер, розбиваючи варене яйце. — Вчора перед сном Рут сказала, що ми невдовзі про все дізнаємося.

— Ти її запитував? — обурилася Роберта.

— Так, запитував! — сердито заявив Пітер. — Якщо ти можеш спокійно заснути, коли мама така стривожена, то я не можу.

— І все ж таки я не думаю, що варто запитувати в прислуги про те, чого мама нам сама не каже, — зауважила Роберта.

— Аякже, наша зразкова проповіднице, — удавано смиренно проговорив Пітер.

— Я не зразкова, — втрутилася Філіс, — але, думаю, цього разу Боббі має рацію.

— Ясна річ, вона завжди має рацію. На її думку... — не вгавав Пітер.

— Ох, припиніть! — крикнула Роберта, стукнувши по столу ложкою, якою їла яйце. Давайте не будемо сваритися. Я впевнена: відбувається щось страшне, тож давайте не будемо робити ще гірше!

— Цікаво, хто ж це почав? — сказав Пітер.

Зробивши над собою зусилля, Роберта визнала:

— Певно, що я, але...

— От бачиш! — із тріумфом у голосі перебив Пітер. Але перед тим, як іти до школи, він легенько поплескав сестру по спині й порадив їй не засмучуватися.

О першій дня діти повернулися додому на обід, проте мами ще не було. Не з'явилася вона й надвечір, тож чай вони також мусили пити самі.